

หลวงสำเร็จกิจกรจางวางเมืองปัตตานี

ประพนธ์ เรื่องฉรงคี่ เรียบเรียง

ออกอากาศเสาร์ที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๒๗

มัลลิกา คณานุรักษ์ย์ อ่านออกอากาศ

หลวงสำเร็จกิจกรจางวางเมืองปัตตานี (นายบ๊วย แซ่ตัน) เป็นคนฮกเกี้ยน ชาวเมือง
ซัวเถา ประเทศจีน เดินทางมาอยู่เมืองสงขลา ในสมัยรัชกาลที่ ๕ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ และ
มีอาชีพเป็นพ่อค้าขายของชำ ท่านมีภรรยาและบุตรธิดากันนี้

ภรรยาคนแรกเป็นชาวจีน ไม่มีบุตรและธิดา เมื่อคุณหลวงถึงแก่กรรมนางจึงกลับ
เมืองจีน ส่วนภรรยาคนที่ ๒ ชื่อนางเจียงซุ่น แซ่โก้ย เป็นชาวสงขลามีบุตรและธิดากันนี้

๑. นางเม็งจู้ หรืออีกนามหนึ่งว่า “แม่นายบ้านล่าง” สมรสกับนายจ้อยแซ่ โก้ววิทยา
มีตำแหน่งเป็นนายบ้านล่าง

๒. นายจูเม็ง ตันธนาวัดณ์ (หลวงสุนทรภักดี)

๓. นายจูไล่ ตันธนาวัดณ์ (พระจีนคนดาร์กำษ์)

๔. นายจูเซี่ยน ตันธนาวัดณ์ ไม่มีบุตรและธิดา

๕. นางเพ็กเถียน สมรสแล้วเดินทางไปอยู่ที่สิงคโปร์ แล้วหายไป

ภรรยาหลวงสำเร็จกิจกรคนที่ ๓ คือนางวุ่น มีบุตรและธิดากันนี้

๑. นางจูเส็ง ตันธนาวัดณ์

๒. นายจูฮวด ตันธนาวัดณ์ ไม่มีบุตรและธิดา

๓. นางจูเกี สมรสกับนายไซฮก แซ่เล่า

๔. นางจูซุ่น สมรสแล้วเปลี่ยนนามสกุลเป็นกาญจนบุษย์

ภรรยาหลวงสำเร็จกิจกรคนที่ ๔ คือนางเกียด มีบุตรและธิดา คือ

๑. นายจูฮั่น ตันธนาวัดณ์ (หลวงวิจิต)

๒. ธิดาอีก ๑ คน ถึงแก่กรรมขณะเยาว์วัย

เมื่อครั้งหลวงสำเร็จกิจกรอยู่เมืองสงขลา ประกอบอาชีพเป็นพ่อค้าปรากฏว่า ขณะนั้นมีข้าศึกมาประชิดเมืองสงขลา ท่านจึงอาสาออกรบ ครั้งแรกหลวงสำเร็จกิจกรและกองทหารพ่ายแพ้ข้าศึก เพราะทหารหิวข้าว ท่านจึงขอแก้ตัวใหม่ คราวนี้จึงวางแผนให้ทหารต้มข้าวใส่กระบอกไม้ไผ่แขวนไว้ที่คอ พร้อมกับออกคำสั่งว่า แม้รบรุกไม่ชนะศัตรูจะไม่ให้กินข้าว ในที่สุดก็ประสบชัยชนะข้าศึกพ่ายแพ้ต้อยไป ด้วยความดีความชอบอันนี้เอง เจ้าเมืองสงขลาจึงกราบทูลเสนอไปยังกรุงเทพฯ พระเจ้าอยู่หัวจึงโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งนายบุญ แซ่ตัน เป็นหลวงกิจกรจางวางเมืองปัตตานีตั้งแต่นั้น

เมื่อหลวงสำเร็จกิจกรจางวางนำครอบครัวไปอยู่เมืองปัตตานี ขณะนั้นบุตรและธิดาต่างมีอายุเยาว์วัย เช่น นางเม้งจู ธิดาคนหัวปีมีอายุเพียง ๕ ขวบ มีเรื่องเล่าเกี่ยวกับบุญวาสนาของท่านขุนและธิดาผู้นี้คือ วันหนึ่งท่านขุนและเด็กหญิงเม้งจูไปเยี่ยมวังพระยาคานี คือ พระยาราชธิดากิติ ศรีสรวังษา ฯ

ขณะนั้นในวังมีการเล่นการพนันแทงไปบน พระยาคานีเมื่อเห็นหลวงสำเร็จกิจกรก็พูดเป็นภาษามลายูว่า “คาโต๊ะมาซี บาเงะเตาะ ตูลงบูวะ ยาคีตูเวก่าเต๊ะ” แปลว่า “คุณหลวงมาดีแล้วให้ช่วยเป็นเจ้ามือด้วย”

หลวงสำเร็จกิจกรยินดี เมื่อเขยาลูกเต่าและเอาด้วยครอบครัวแล้ว ปรากฏว่า เด็กหญิงเม้งจู ธิดาของท่านโถมตัวลงนอนทับไว้และร้องไห้ด้วย พร้อมกับไม่ยอมให้เปิดฝาด้วย

พระยาคานีเห็นเด็กร้องไห้พูดว่ายากเด็กกันไม่ท้องแทง แต่พอให้เปิดฝาด้วยลูกเต่าเท่านั้น เด็กหญิงก็หยุดร้องและทุกคนตกตลิ่ง เพราะถ้าหลวงสำเร็จกิจกรเล่นพนันครั้งนี้แล้วจะต้องพ่ายแพ้ แม้จะขายของจนหมดตัวก็ไม่พอใช้เขา

พระยาคานีก็ให้เล่นต่อไปอีก หลวงสำเร็จกิจกรก็เขยาลูกเต่าใหม่ พอทำเสร็จแล้วธิดาของท่านก็โถมทับไว้และร้องไห้ไม่ยอมให้เปิดคังครั้งแรก

พระยาคานีก็ว่า “เฮ้เด็กคนนี้เป็นยังไง เฮียยากเด็กอีกที”

เมื่อเจ้าของวังพูดจบแล้ว เด็กหญิงจึงหยุดร้อง และเมื่อเปิดฝาด้วยคังก็มีผลคังครั้งแรกต่อมาครั้งที่สามมีเหตุการณเช่นนี้อีก ในที่สุดพระยาคานีจึงพูดว่า “คาโต๊ะนี้ยากี ออแพตุเวาะ ชูโงะ บากอคาโต๊ะ คอบาเฮะ มื่อละ” แปลว่า “คุณหลวงเป็นผู้มีบุญวาสนาจริง ๆ ต่อไปภายหน้าจะมีฐานะที่เป็นมั่นคง”

คำกล่าวของพระยาตานีนับว่าเป็นความจริง เพราะตระกูลหลวงสำเร็จกิจการจางวาง มีความก้าวหน้าตามลำดับ แม้แต่บ้านนางเม่งจูที่ตลาดจีนเมืองปัตตานี ก็ปรากฏว่ามีนางแอน มาทำรังอยู่ที่หลังคาบ้าน จึงนับว่ามีโชควาสนาอย่างยิ่ง

ศพของนางเจียงซุ่น แซ่โก้ย ภรรยาของหลวงสำเร็จกิจการ อยู่หน้าโรงพยาบาลเก่า จังหวัดปัตตานี ชื่อหน้าศพจารึกไว้ว่า “นางเจียงซุ่น แซ่โก้ย สามิแซ่ตันตั้งแต่สมัยเซงเตี้ยว เก้าทองคำ พ.ศ. มีปีที่ ๓ ลูกชาย จูไล่ จูเม่ง จูเซียน จูเซ่ง จูชวต จูอื่น จูชิน จูติ ลูกหญิง เม่งจู เพ็กเลี่ยน จูกิ จูเลียง หลานหญิง กิมิล ทิมมิล”

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชทานที่ดินหน้าโรงพยาบาลเก่า ให้เป็นที่ฝังศพตระกูลตันธนาวัฒน์

หน้าหลุมศพหลวงสำเร็จกิจการจางวางปัตตานี ที่บ้านทอนเลย์วัดใหม่ (วัดนพวงศาราม) จารึกไว้ว่า “เตียงซิบ แซ่ตัน เมืองไทยปัตตานี ตั้งเป็นพระยาพิเศษตามหน้าชื่อ ตั้งเมื่อ ค.ศ. ๑๘๘๐ คิดเป็น ๕๓ ปี ลูกชายคือจูเม่ง จูไล่ จูเซียน จูเซ่ง จูชวต และจูอื่น